

OVER TANDHEELKUNDIGE HULP

DOOR

J. M. KLINKHAMER.

Geachte Collega De Vries,

In het Tijdschrift van 15 October doet gij mij de eer aan een antwoord te geven op enkele vragen door mij in een vorige aflevering gesteld.

Ik dank U voor de door U genomen moeite. Het spijt mij echter, U dadelijk te moeten zeggen, dat Uw schrijven mij geenszins heeft bevredigd, en om U het *waarom* duidelijk te maken, dienen de navolgende regelen.

Ik ga uit van uwe stelling: »Deskundig is hij, die in staat is te beoordeelen, welke behandeling de patiënt behoeft«, en vervolg dan in uw lijn:

Al weet een deskundige dit te beoordeelen, daarom behoeft hij de behandeling nog niet te kunnen *uitvoeren*, behoeft dus geen bekwaam tandarts te zijn, en al is hij bekwaam, daarom behoeft hij nog geen *goed werk* te leveren, want zelfs een bekwaam tandarts kan knoeien.

De wet zegt, wie bevoegd is de tandheelkunde uit te oefenen, en de wet geeft die bevoegdheid, nadat eerst een examencommissie heeft uitgemaakt of men *bekwaam* is die kunst *zelfstandig* in praktijk te brengen.

Bevoegd blijft de tandarts, die het diploma bezit zijn leven lang, maar of hij in de loop der jaren bekwaam zal blijven hangt af: 1^e van de moeite, die hij zich geven zal zijn vak bij te houden, 2^e van zijn physische, psychische en moreele geschiktheid om goed werk te *kunnen* leveren,

en 3^e van zijn wil om goed werk te blijven produceeren.

Wij hebben dus bij de beoordeeling van de bekwaam- en deskundigheid van een collega niet uitsluitend te letten op een hoeveelheid kennis en vaardigheid, maar ook op zijne geaardheid en persoonlijkheid, van welke het zal afhangen of hij zich in zijn praktijk als een bekwaam tandarts zal doen gelden.

Wij kunnen dus bij onze keuze van geschikte *deskundige* en *bekwame* werkrachten voor een polikliniek niet volstaan met het werk te beoordeelen, dat zij ons bij *enkele patiënten* kunnen toonen, maar wij zullen bovenal hebben te letten op den *mensch=tandarts*, op iemand, die moreel hoog genoeg staat om zijn vak naar behooren te willen uitoefenen, en die voldoende plichtsbesef en werklust heeft om zijne beste krachten aan zijn vak te geven.

Wij hebben daarom ook niet het recht de bekwaamheid van een onzer collega's in twijfel te trekken of af te breken, als wij niet zeker weten, dat hij, uit gemakzucht of uit immoreele overwegingen, zich niet de moeite geeft, het werk te doen, zoo goed als hij kan. Bovendien zijn er nog vele factoren van zijn wil onafhankelijk, die het werk ongunstig kunnen beïnvloeden.

Voorts hebben wij in aanmerking te nemen, dat wij leven in een overgangstijd, dat vele andere collega's zich voornamelijk door zelfstudie en ervaring het wezen van de tandheelkunst moesten eigen maken, en dat enkelen hunner niet tot het besef kwamen van het doel van al ons werken in 's menschen mond; dat de nieuwe en jongere generatie, de nieuwe ideën als van zelfsprekend aanvaardden en hiernaar hun werkwijze inrichten, niet beseffende, dat wat hun als gesneden koek wordt voorgelegd, door anderen met zorg en moeite, met vallen en opstaan werd verkregen.

In plaats van het goede in het oude te waardeeren, wordt maar al te dikwijls alleen het slechte daarin gezien.

De nieuwe periode dateert van 1913, van het tijdstip, dat ook de toepassing van de tandprothese als deel van

de tandheelkunde door de wet wordt erkend. Voor dien werd tandtechniek gedoceerd, maar niet de tandvervang-kunst. Voor dien was het laboratoriumwerk de hoofdzaak, later werd het apparaat *in den mond* hoofdzaak, en ging men de voor- en nadeelen van de tandvervang-ing in den mond bepalen, waarnaar zich het laboratoriumwerk moest richten.

Gij, collega De Vries, waart de eerste lector in de tandvervangkunst, en hebt begrepen, dat gij niet slechts de tandtechniek moest doceeren, maar dat gij uwe studenten al die kennis en vaardigheid moest bijbrengen, die noodig is, om al die kunstbewerkingen in 's menschen mond te kunnen verrichten, die ten slotte moeten leiden tot het in werking stellen van een goed functioneerende tandver-vang-ing, waarbij dan tevens gelet dient te worden op al datgene, dat het behoud van de nog aanwezige elementen kan bevorderen, dus in de eerste plaats op eene regel-matige en gelijkmatige belasting, m. a. w. rust in de samenbeet. Deze gedachte komt niet uit uw koker alleen, maar zal reeds lang voordat gij lector werd, in menig tandheelkundig brein zijn gerijpt, van diegenen, die zich rekenschap hebben gegeven van het hoofddoel van ons tandheelkundig streven.

Gij zijt de eerste, die uwe eigen inzichten breed hebt kunnen uitwerken en mededeelen aan studenten; gij hebt resultaten van uw onderwijs kunnen zien en controleeren, gij hebt het eerst uit de *schijnbare* chaos een kosmisch-prosthodontisch geheel kunnen afscheiden. Daarvoor verdient gij lof, maar onaangenaam doet het aan, U groot te zien in eigen oogen, en U te hooren zeggen, systeem gebracht te hebben in den chaos, die in Utrecht heerschte en nog heerscht en U te hooren beweren, dat vele mededeelingen en methoden in binnen- en buitenland gepubliceerd, uit uw koker komen, terwijl gij naliet, ook maar iets te publiceeren. Zou het ook niet mogelijk zijn, dat wat gij doceerdet, ook reeds bij vele collega's wachtte op uiting en toepassing?

De evolutie van een vak is gebonden aan tijd en iedere tijd baart zijn eigen ideeën, ideeën, die in verschillende hersenen rijpen, en door enkele worden geuit en gepubliceerd. Laten de laatsten zich niet verbeelden de eenige verlichters te zijn van hun tijd, maar laten zij blijde zijn mede kleine lichten te mogen zijn op het duistere pad, dat ons naar de eindelooze toekomst voert.

Door zijn eigen licht te stralend te zien onderschat men gewoonlijk de lichtsterkte van anderen, en het is wellicht daarom, dat gij de prestaties van uwe collega's onderschat. Deze eigenschap wreekt zich bij het nageslacht, want ook uwe studenten hebben uwe ideeën in dit opzicht verwerkt, getuige de lezing van mejuffrouw Schuiringa op de laatst gehouden Genootschapsvergadering.

Ook zij gaf blijk van onderschatting van haar gehoor.

Gij hebt uwe studenten geleerd systematisch te werken, eerst een werkplan op te maken alvorens het werk uit te voeren. Of deze methode in de praktijk ook systematisch is uit te voeren, moet ik betwijfelen.

Over de uitvoering laat gij U minder krachtig uit, alleen zegt gij, dat u bleek, dat men vaak weinig begrip heeft van goede tandheelkundige hulp, geadviseerd en *uitgevoerd* op bevredigende wijze. Hierbij sluit aan dat U bleek, dat de tandheelkundige geen *flauw begrip had van het stellen van een behoorlijke indicatie* en dat vele tandheelkundigen *onder controle* wellicht nuttig werk kunnen verrichten, zelfstandig echter niet.

Hieruit blijkt voldoende, dat gij de uitvoering van het werk aan velen durft overlaten als eerst een deskundige heeft uitgemaakt, wat en hoe het verricht moet worden.

Deze meening past gij nu toe op de verleening van goedkoope en goede hulp aan on- en minvermogenden, door aan een tandheelkundige inrichting te verbinden geëxamineerde tandartsen, van wie de meesten wel de jongeren zullen zijn, die allen de systematische werkwijze van U hebben gevolgd of van Uw leerling, mejuffrouw Schuiringa,

en deze tandartsen te laten werken onder *leiding* van een *werkelijk deskundige in den waren zin van het woord*, die leiding kan geven.

Voor Amsterdam lijkt mij Uw plan uitvoerbaar, als gij zelf de leiding van zoo'n inrichting op U wilt nemen, maar wie moeten wij in den Haag uitnoodigen? En als die uitverkorene voor de eer bedankt, wie dan, en als de tandartsen, die het werk moeten verrichten, eens niet als schooljongens behandeld willen worden, of althans minder meegaande zijn, dan uwe assistenten op het Tandheelkundig Instituut, en als dan de inzichten van Leider of assistent verschillen, wiens inzicht zal dan worden uitgevoerd? Zijn inzicht en werkwijze wel van elkander te scheiden? Zou het werk van den assistent, uitgevoerd in strijd met zijn persoonlijk inzicht, wel goed werk worden?

Ik stel mijzelf in de plaats van zoo'n assistent, een geëxamineerd tandarts met eenige ervaring en inzicht, met eigen oordeel des onderscheids, en mijn inzichten zouden niet overeenkomen met die van mijn Leider. Zou deze dan werkelijk meenen, dat ik tegen eigen overtuiging in iets ging uitvoeren op zijn gezag. En als dan de assistent zijn eigen zin doet, zoudt gij als Leider hem dan ontslaan? Ik vrees, dat dan in korten tijd alle uwe assistenten ontslagen zouden zijn. Neen, collega De Vries, de zaak is niet zoo eenvoudig als op het Tandheelkundig Instituut, waar ik het genoeg had een enkele keer uw practicie als toehoorder te mogen volgen, en waar ik een zachte reprimande kreeg, omdat ik met een zoo juist tot tandarts bevorderd student de Klammerkwestie besprak, en mijne inzichten niet volkomen overeenkwamen met hetgeen gij daarover gewend waart te zeggen en toe te passen. Die reprimande was voor mij reeds een reden om te eklipseeren. Hoe spoedig zoudt ge dan die assistenten van uwe inrichting wegwerken, die *geheel* naar uwe pijpen zouden moeten dansen.

De hulpverlening stelt ge afhankelijk van het heden en de toekomst.

Voor het heden adviseert gij een soort snelle extractie-therapie, in verband met de toepassing van de tandprothese.

Gij zegt: geen wortelkanaalbehandelingen, geen mummificatiemethode, geen gangraenbehandelingen, zoodat er dan ook geen cauterisaties zullen worden uitgevoerd, m.a.w. als iemand komt met pijn (en dat zijn de meesten; vooral op poliklinieken) wordt hem het pijnveroorzakende element verwijderd en getracht een prothese te plaatsen, na een behoorlijke indicatie van den Leider. Stel U nu eens voor, dat deze zou adviseeren om voor het vervangen van 2 elementen 5 gezonde elementen te verslijpen en te overkappen, (en deze veronderstelling, uwe inzichten kennende, is niet gek). Zou de assistent dan zoo gek moeten zijn, om dit bevel uit te voeren? Zou dit systeem in de particuliere praktijk ook steeds uitvoerbaar zijn? Zijn de patiënten wel altijd geneigd een groot aantal elementen te laten verwijderen of te laten verslijpen en overkappen, om zich in het bezit te kunnen stellen van eenige kunsttanden? En voor het geval een patiënt zich tegen uw behandelingsplan verzet, zendt gij hem dan zonder hulp verder? Dit zou consequent zijn, omdat die indicatie leiden moet naar *een bepaald plan*, dat het eenige beste is, en waarvan wij niet mogen afwijken, want anders gaan wij schipperen, dan maken wij iets, wat niet het beste is, dan gaan wij tornen aan het beste en waar is dan de grens tusschen goede en niet goede deskundige hulp? Aangezien de meesten onzer in hun praktijk wel rekening moeten houden met *beschikbaren tijd* en *finantieële draagkracht* van den patiënt, zullen wij vaak niet het beste kunnen leveren. Ook gij erkent bij uw behandelingsplan rekening te houden met tijd en geld, wat naar mijn meening toch niet past bij uw systeem, hetwelk ook niets wil weten van de amputatiemethode, ofschoon toch, vooral op poliklinieken,

heel wat elementen te behouden zouden zijn op deze wijze, en daardoor heel wat prosthodontische moeilijkheden zouden kunnen worden ondervangen. Staat het wetenschappelijk reeds vast, welke methode (amputatie of extirpatie) de beste is? Als gij dit theoretisch en practisch kunt bewijzen, zult gij den tandheerkundigen en patiënten daarmee een groot voordeel doen.

Gij verlangt toch niet van iemand, die 17 jaren de amputatiemethode met succes toepast, dat hij op uw gezag zal erkennen, dat dit ophoudt behandelen te zijn. Ook de extirpatiemethode pas ik toe, lui ben ik niet en andere immoreele overwegingen drijven mij niet naar de amputatiemethode, waarom zou ik haar dan blijven toepassen, als ik niet dagelijks de goede resultaten zag. Niet, dat ik hier voor de amputatiemethode reclame wil maken, maar ik wil hier opkomen tegen Uwe *ongemotiveerde* en daarom *nietszeggende* bewering, »dat dit ophoudt behandelen te zijn«. Bovendien vind ik de hulp, die gij zocht bij uw vriend, den medicus, nog al kinderachtig. (Neem mij niet kwalijk). Ik kan U echter in gemoede aanraden hem eens te laten lezen alles wat er over dit onderwerp geschreven is, misschien dat hij dan minder bang zal worden voor een doode kat, die in een kelder goed dichtgemetseld zit.

De tandheerkundige orthopaedie (orthodontie, tandrichtkunst, dento-faciale-orthopaedie, of hoe men deze edele kunst ook noemen wil) is bij de verstreking van *goede* en *goedkoope* hulp aan het volk buitengesloten. Ook hier de tang, door extracties zal *verbetering* worden aangebracht en gij vindt het niet noodig een speciaal hoofd voor die afdeeling aan te stellen, want dat kan de Leider wel zelf doen.

Voor de Toekomst zal de behandelingsmethode zijn *voorkomen*, en vroeg met de kinderen op school worden begonnen, vanaf het *vierde jaar*.

In de toekomst gaan de kinderen op zeer jongen leeftijd

naar school en dan zullen goed getrainde zusters onder *werkelijk deskundige tandartsen* dankbaar en nuttig werk doen. Deze zijn niet de dental-nurses, waarover den laatsten tijd zooveel gesproken wordt, want deze laatsten zouden hygiënisten worden, uitsluitend voor het reinhouden van den mond en het instrueeren der kinderen, hoe zij den mond moeten reinigen. Neen, gij zegt duidelijk, dat bij het *verstrekken van tandheelkundige hulp* van zusters gebruik gemaakt zal worden. Al weer een nieuw gevaar in verband met de onbevoegde uitoefening der tandheelkunst, die men juist wil bestrijden door de stichting van een inrichting, waar goede en goedkoope hulp aan de on- en minvermogenden verstrekt zal worden.

Ik raad U aan eens de brochure van Van Hasselt te lezen of te herlezen, misschien dat gij daarin ook iets goeds kunt ontdekken.

Uw overige beweringen acht ik niet voldoende gemotiveerd en niet overtuigend.

- 1°. De onkosten voor oprichting zijn thans niet vast te stellen. Waarom niet?
- 2°. Tandartsen moeten het initiatief nemen. Waarom?
- 3°. Collega's, die concurrentie vreezen, zijn zwakkelingen, die niet vast in hun schoenen staan; vermoedelijk niet veel goeds uitvoeren.

Bedoelt gij hier: *finantieële zwakkelingen*? en hoe motiveert gij uwe bewering?

- 4°. Onder technische kwestie wordt *waarschijnlijk* verstaan: de opleiding van technici; hieraan moeten tandartsen medewerken door een school te stichten.

De wenschelijkheid wordt niet voldoende aannemelijk gemaakt.

- 5°. Het aantal technici is groot genoeg. Hoe weet gij dat?

Het zal u thans wel duidelijk zijn, collega, dat uw antwoord mij geenszins heeft bevredigd, reden waarom ik hoop, dat ook anderen hun licht in deze zaak zullen laten schijnen.

Mochten mijne woorden U misschien onaangenaam in de ooren hebben geklonken, wees dan overtuigd van mijne goede bedoelingen jegens U, maar tevens van mijn oprechte wensch een ieder te geven wat hem rechtmatig toekomt, en bedenk voortaan bij de beoordeeling van het werk uwer collega's deze wijze woorden:

Wie iets te zeggen heeft van mij en de mijnen,
Hij ga naar huis en bezie de zijnen.
En vindt hij daar dan geen gebreken,
Hij kome terug en heeft recht van spreken.

J. M. KLINKHAMER.
